Gemeente Borger-Odoorn

Monitor Bestaanszekerheid

September 2026

Algemene opmerkingen over de uitgevoerde analyses
Met de analyses in de monitor Bestaanszekerheid schetsen wij een globaal beeld van de situatie rondom bestaanszekerheid in onze gemeente. Een groot deel van de monitor is gebaseerd op het werk van Trendbureau Drenthe dat vrij toegankelijk beschikbaar is op hun website.

Dit dashboard vormt nadrukkelijk een startpunt. Nieuwe inzichten en gebruikerservaringen worden benut om de inhoud en functionaliteit stapsgewijs te verbeteren waar mogelijk.

De analyses zijn gebaseerd op:

- De Monitors van Trendbureau Drenthe, waaronder de *Armoede- en Kansengelijkheidsmonitor*
- De *GGD Gezondheidsmonitor* van de GGD en *Basisvaardighedeninzicht.nl*
- *StatLine*. Openbaar toegankelijke databronnen van het Centraal Bureau voor de Statistiek

Kanttekening
Deze monitor is gebaseerd op gegevens tot en met de jaren 2024 en 2025. Veel openbare databronnen lopen achter op de actualiteit. Daarnaast kost het tijd voordat nieuwe gegevens zijn verwerkt en beschikbaar komen in bestaande monitors en publicaties. De cijfers geven daarom niet altijd de meest actuele situatie weer. Bij de interpretatie van de resultaten moet hiermee rekening worden gehouden.

Inkomensgrenzen

Om armoede en lage inkomens in beeld te brengen, gebruiken we twee verschillende grenzen: de **nieuwe armoedegrens** en het **sociaal minimum**.

De **nieuwe armoedegrens** is in 2024 ontwikkeld door het CBS, SCP en Nibud en vervangt de eerdere lage-inkomensgrens van het CBS. Deze grens wordt jaarlijks geactualiseerd en kijkt naar het inkomen, noodzakelijke uitgaven en direct beschikbaar vermogen van een huishouden. Daarmee geeft deze een beeld van huishoudens die daadwerkelijk onvoldoende financiële middelen hebben om rond te komen en mee te doen in de samenleving. De nieuwe armoedegrens kan worden gebruikt om de **ontwikkeling van armoede over de tijd** te volgen.

Het **sociaal minimum** is een inkomensgrens van de Rijksoverheid en geeft aan welk inkomen minimaal nodig wordt geacht om van te leven. Deze grens wordt tweemaal per jaar bijgesteld. De hoogte hangt onder andere af van leeftijd en gezinssamenstelling. Gemeenten gebruiken vaak een percentage van het sociaal minimum als inkomensgrens voor minimaregelingen. Het sociaal minimum is daarom vooral geschikt om de **omvang en ontwikkeling van de potentiële doelgroep voor minimabeleid** in beeld te brengen en minder geschikt om uitspraken te doen over daadwerkelijke armoede.

In de gemeente Borger-Odoorn hanteren we voor verschillende minimaregelingen een inkomensgrens van **120% van het sociaal minimum**. Hierdoor zijn deze regelingen ook toegankelijk voor huishoudens die net boven het wettelijk minimum verdienen, maar financieel kwetsbaar kunnen zijn.

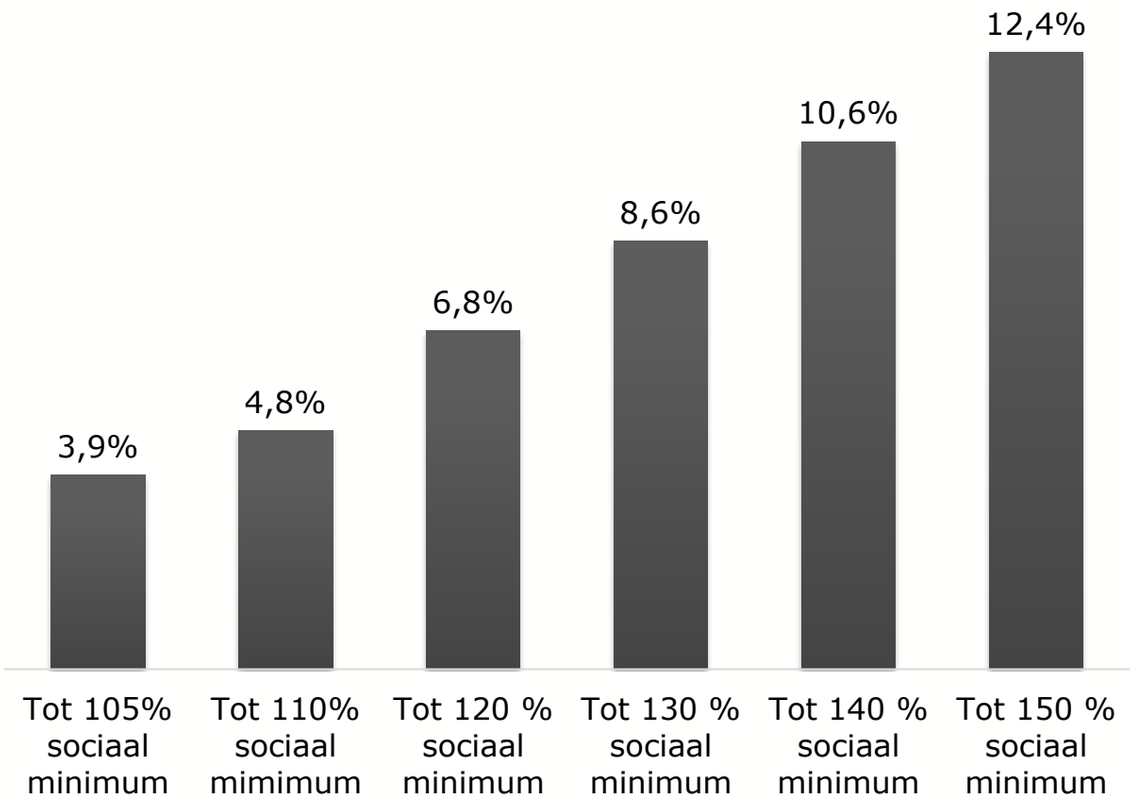
- De grens van 120% van het sociaal minimum wordt gehanteerd voor:
- Beschermingsbewind, curatele en mentorschap (inclusief griffiekosten en opstartkosten);
- Woonkostentoeslag;
- Bijzondere bijstand voor levensonderhoud;
- Eigen bijdrage kinderopvang.

Bron: Trendbureau Drenthe, Armoede, toelichting inkomensgrenzen

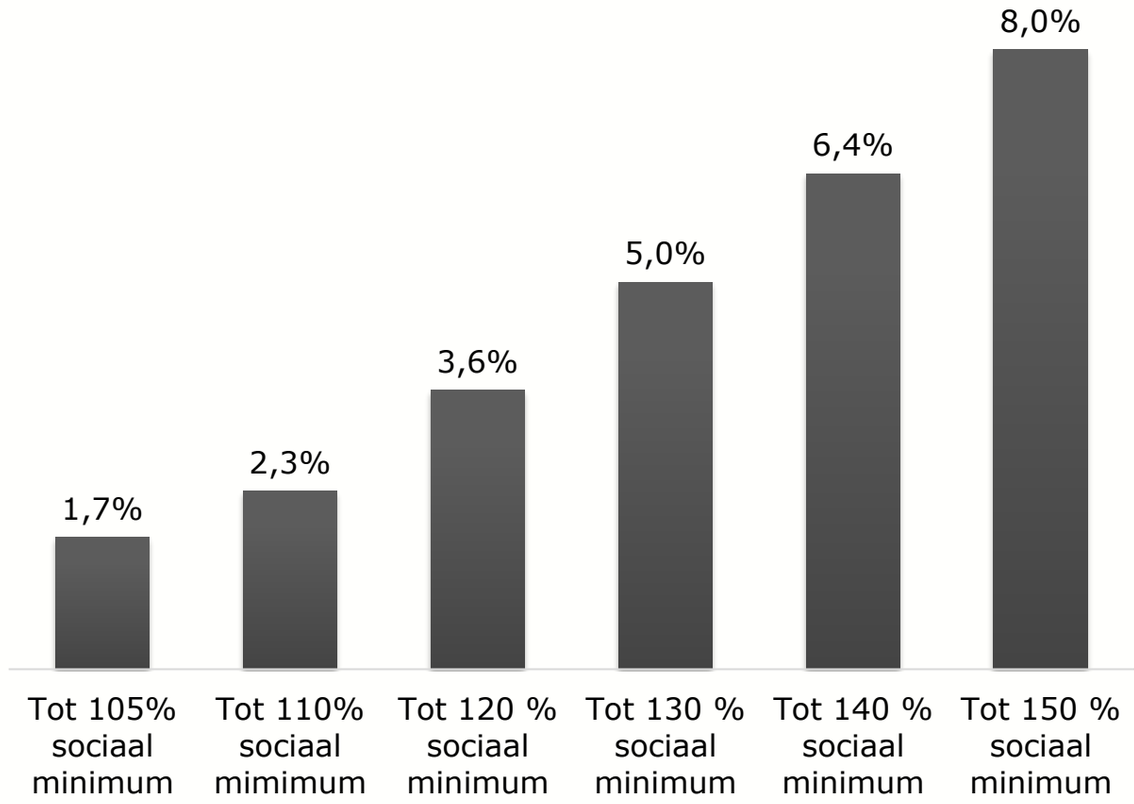
Aandeel inwoners in lage inkomensgroepen

Borger-Odoorn, 2024

Tenminste 1 jaar

Tenminste 4 jaar

Bron: Trendbureau Drenthe, Armoede, inkomensgrenzen

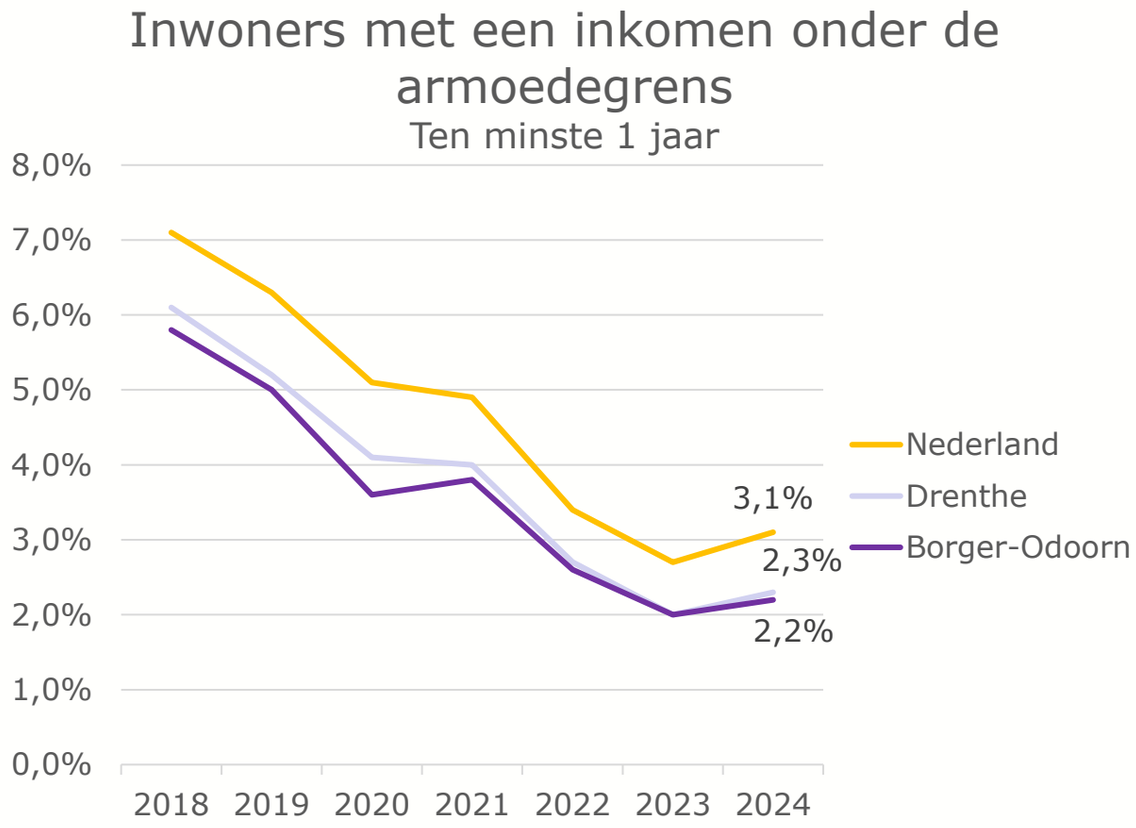
Omvang van de inkomensgroepen

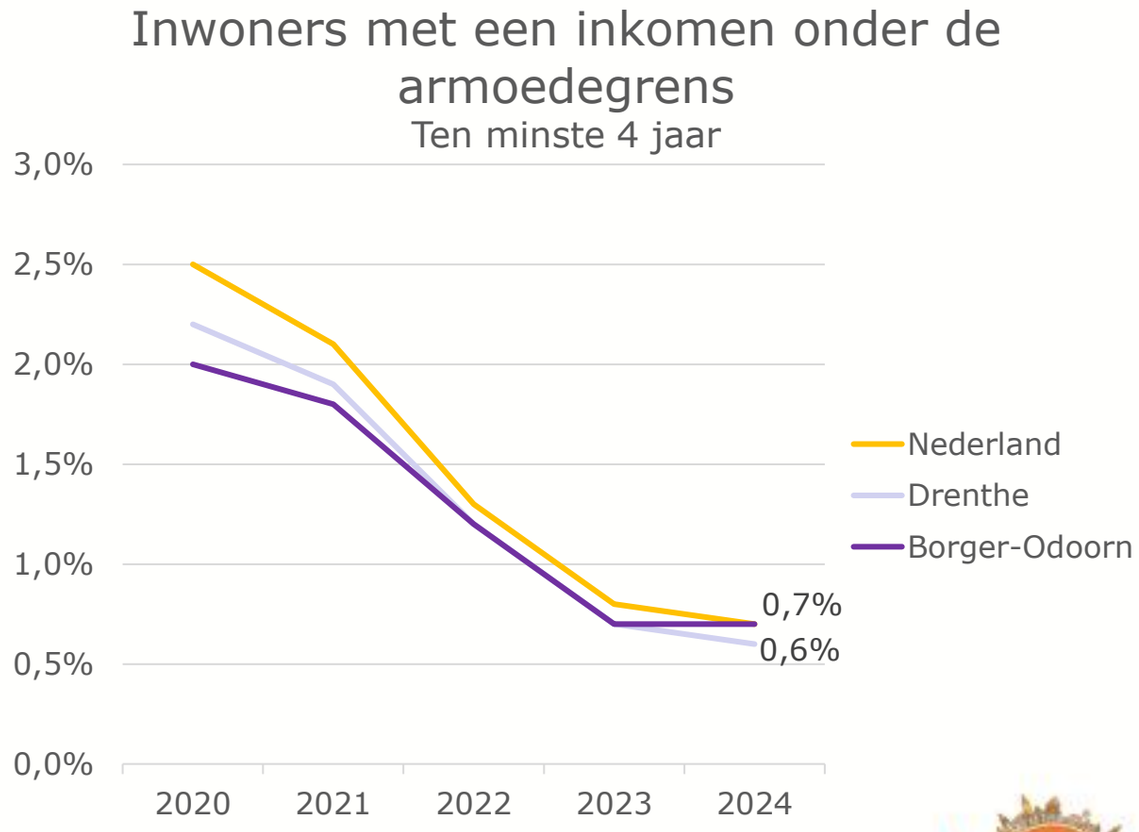
- In Borger-Odoorn leven ongeveer 1000 inwoners ten minste 1 jaar onder 105% van het sociaal minimum, 400 inwoners ten minste 4 jaar.
- 1700 inwoners leven ten minste 1 jaar onder 120% van het sociaal minimum, 900 inwoners ten minste 4 jaar.

Bron: Trendbureau Drenthe, Armoede, ontwikkeling in armoede

Inwoners met een inkomen onder de armoedegrens

- Het aandeel inwoners met een inkomen onder de armoedegrens is al jaren structureel lager dan landelijk en provinciaal. We doen het dus relatief goed.
- Het aandeel inwoners met een inkomen ten minste 1 jaar onder de armoedegrens, daalde van 2018 tot 2023. Afgelopen jaar steeg het aandeel wel licht. Dit wordt grotendeels veroorzaakt door gerealiseerde opvang van voor vluchtelingen uit Oekraïne.
- Het aandeel inwoners met een inkomen onder de armoedegrens voor ten minste 4 jaar daalde van 2020 tot 2023 ook, in 2024 daalde dit aandeel niet verder.
- In 2024 leefde in Borger-Odoorn 600 inwoners ten minste 1 jaar onder de armoedegrens, 200 inwoners ten minste 4 jaar

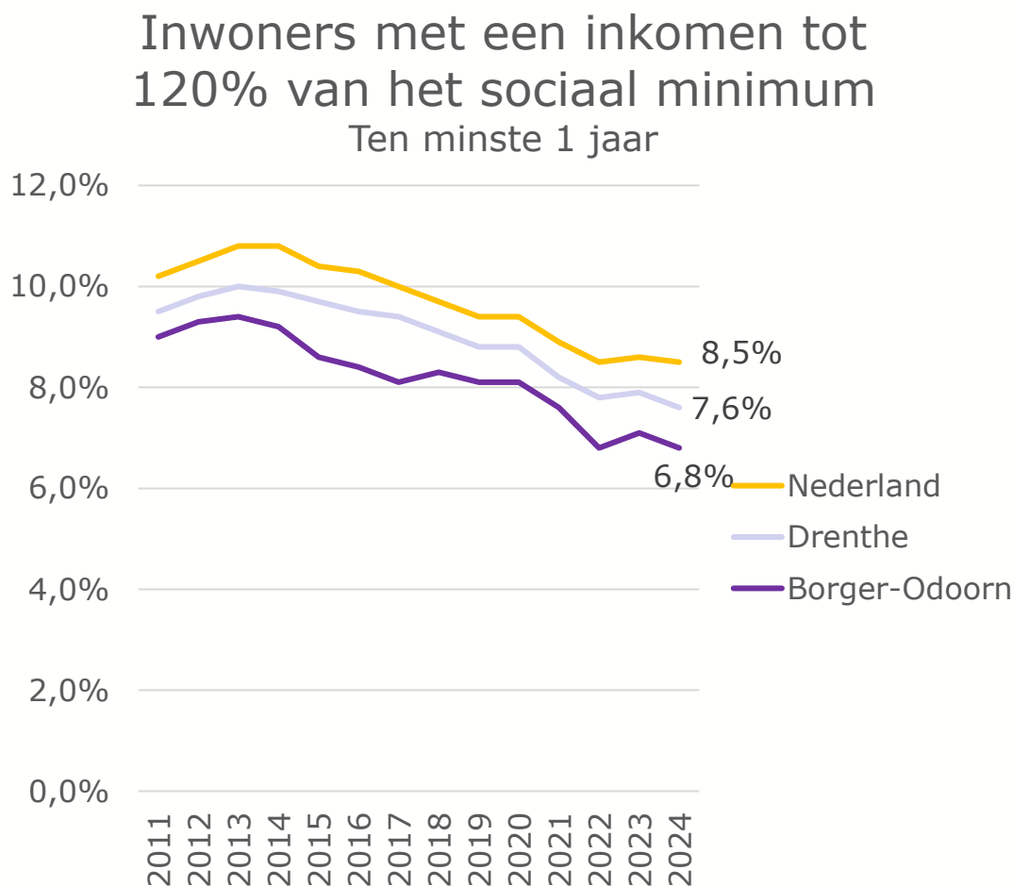

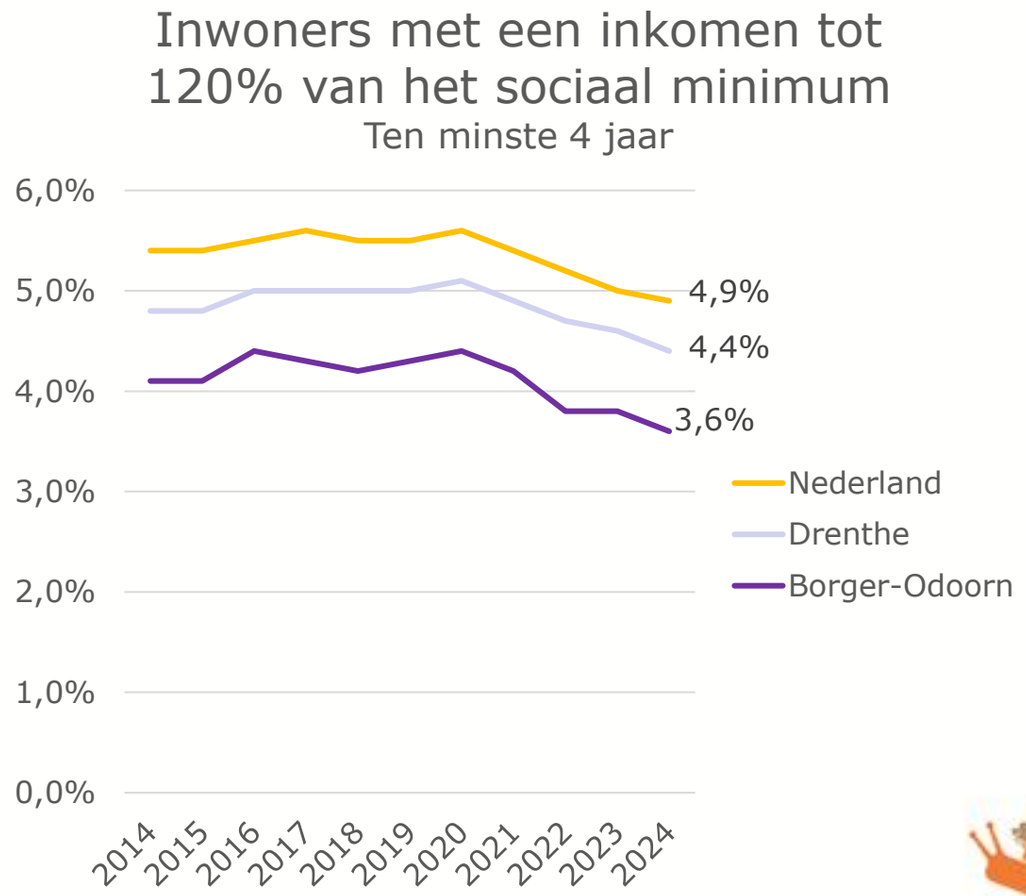

Bron: Trendbureau Drenthe, Armoede, ontwikkeling in armoede

Inwoners met een inkomen dat in aanmerking met voor het gemeentelijke minimabeleid

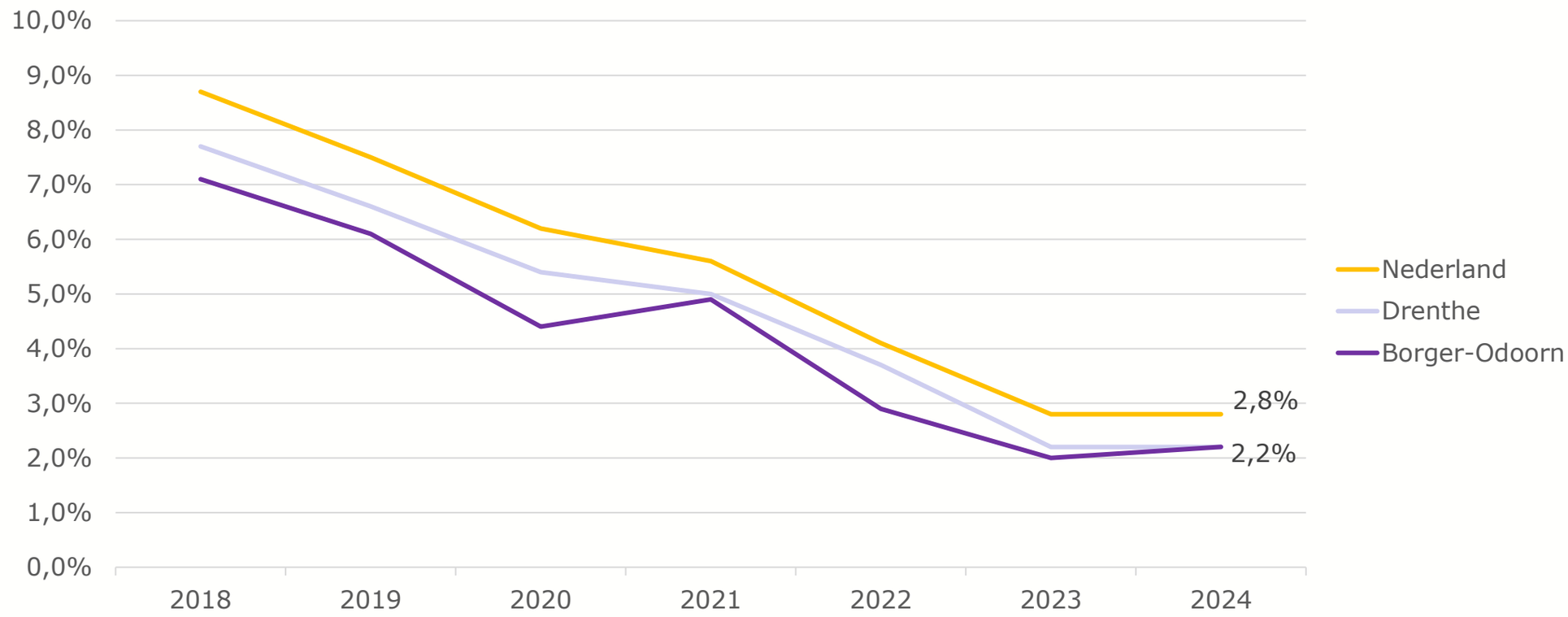
- De potentiële inkomensdoelgroep voor het gemeentelijke minimabeleid (inkomen tot 120% sociaal minimum) werd tussen 2013 en 2022 onafgebroken kleiner. Na een kleine toename in 2023 (dit werd grotendeels veroorzaakt door gerealiseerde opvang van voor vluchtelingen uit Oekraïne), daalde de doelgroep weer licht in 2024.
- Het aandeel inwoners in deze inkomensdoelgroep is al jaren structureel lager dan landelijk en provinciaal.
- In Borger-Odoorn leven 1700 inwoners ten minste 1 jaar onder het sociaal minimum, 900 inwoners ten minste 4 jaar.
- Sinds 2020 daalt het aandeel inwoners met een langdurig inkomen onder 120% van het sociaal minimum van 4,4 % naar 3,6 % in 2024.

Bron: Trendbureau Drenthe, Armoede, ontwikkeling in armoede

Minderjarige kinderen in huishoudens met een inkomen tot de armoedegrens

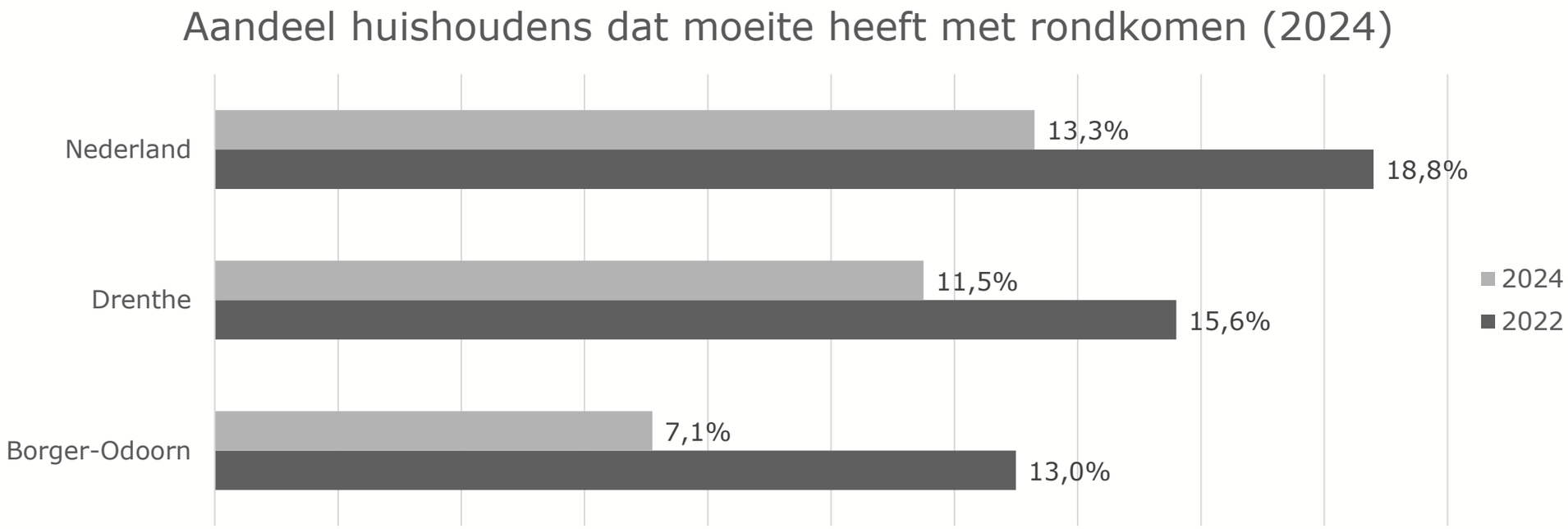
Toelichting

- Sinds 2018 zien we het aantal minderjarige kinderen in armoede afnemen. In Borger-Odoorn is het aandeel kinderen in armoede structureel lager dan in de rest van Nederland en Drenthe als geheel. We zagen alleen een lichte stijging in 2021 en 2024 t.o.v. het jaar ervoor.
- In Borger-Odoorn leefde in 2024 ongeveer 100 minderjarige kinderen in armoede.

Bron: Trendbureau Drenthe, Armoede, Kinderen in armoede

Moeite met rondkomen

In de Gezondheidsmonitor van de GGD, het CBS en het RIVM werd inwoners gevraagd of zij in de afgelopen 12 maanden enige of grote moeite hebben gehad met rondkomen. Hieronder het resultaat.

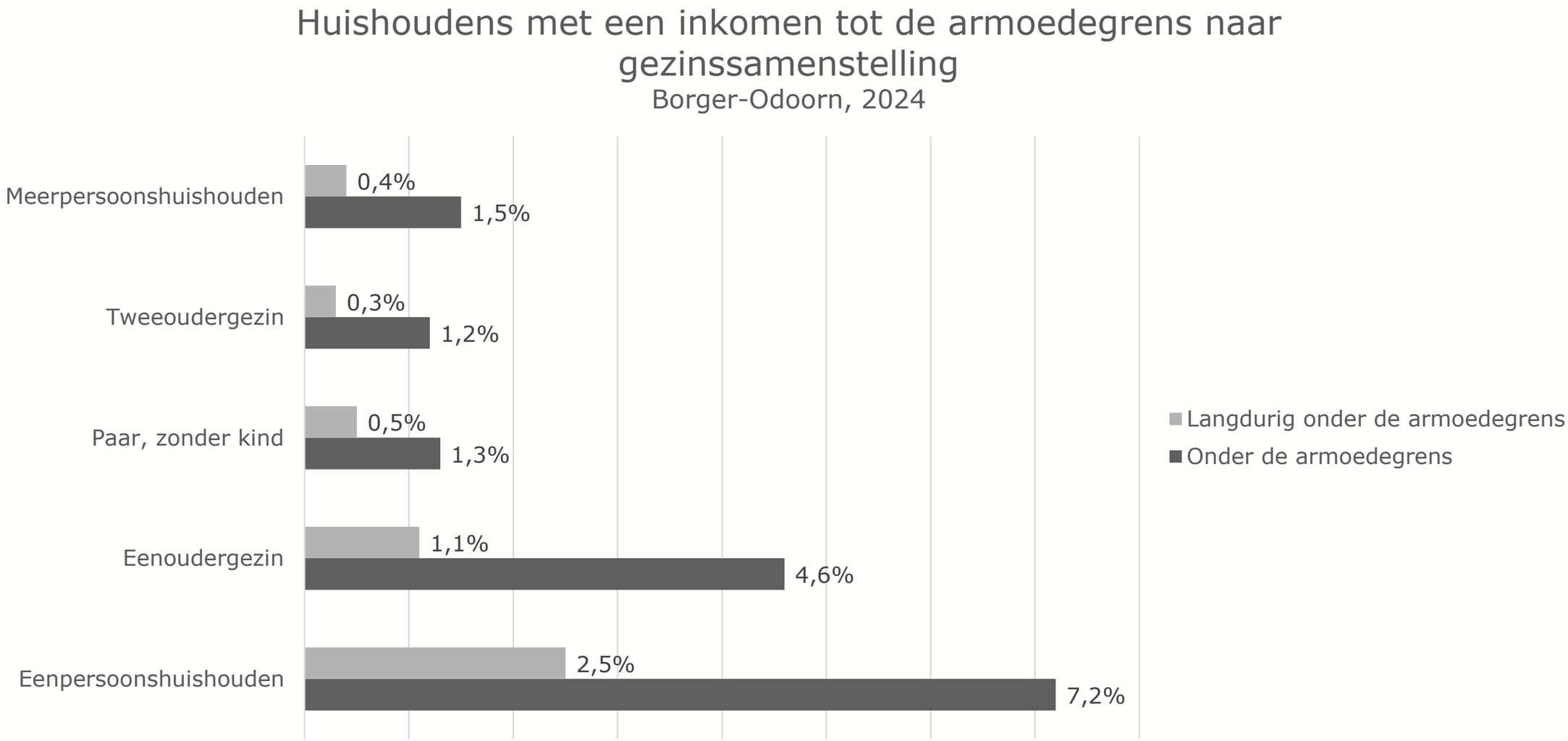
Opvallend

- Na een jarenlange daling (2013-2021) zorgde de hoge inflatie in 2022 voor een tijdelijke piek in financiële zorgen. Sinds 2024 neemt dit echter weer af door loonstijgingen, overheidssteun en een krappe arbeidsmarkt.
- Het aandeel huishoudens in Borger-Odoorn dat “Moeite had met rondkomen” licht structureel lager dan landelijk en provinciaal het geval is.
- In 2022 bood de gemeente Borger-Odoorn ondersteuning aan huishoudens door energiebesparende maatregelen te nemen. Deze hebben mogelijk bijgedragen aan de relatief grote afname van het aandeel huishoudens dat “Moeite had met rondkomen”.

Bron: Trendbureau Drenthe, Armoede, inkomensgrenzen

Alleenstaande en eenoudergezinnen hebben, een hoger risico op armoede

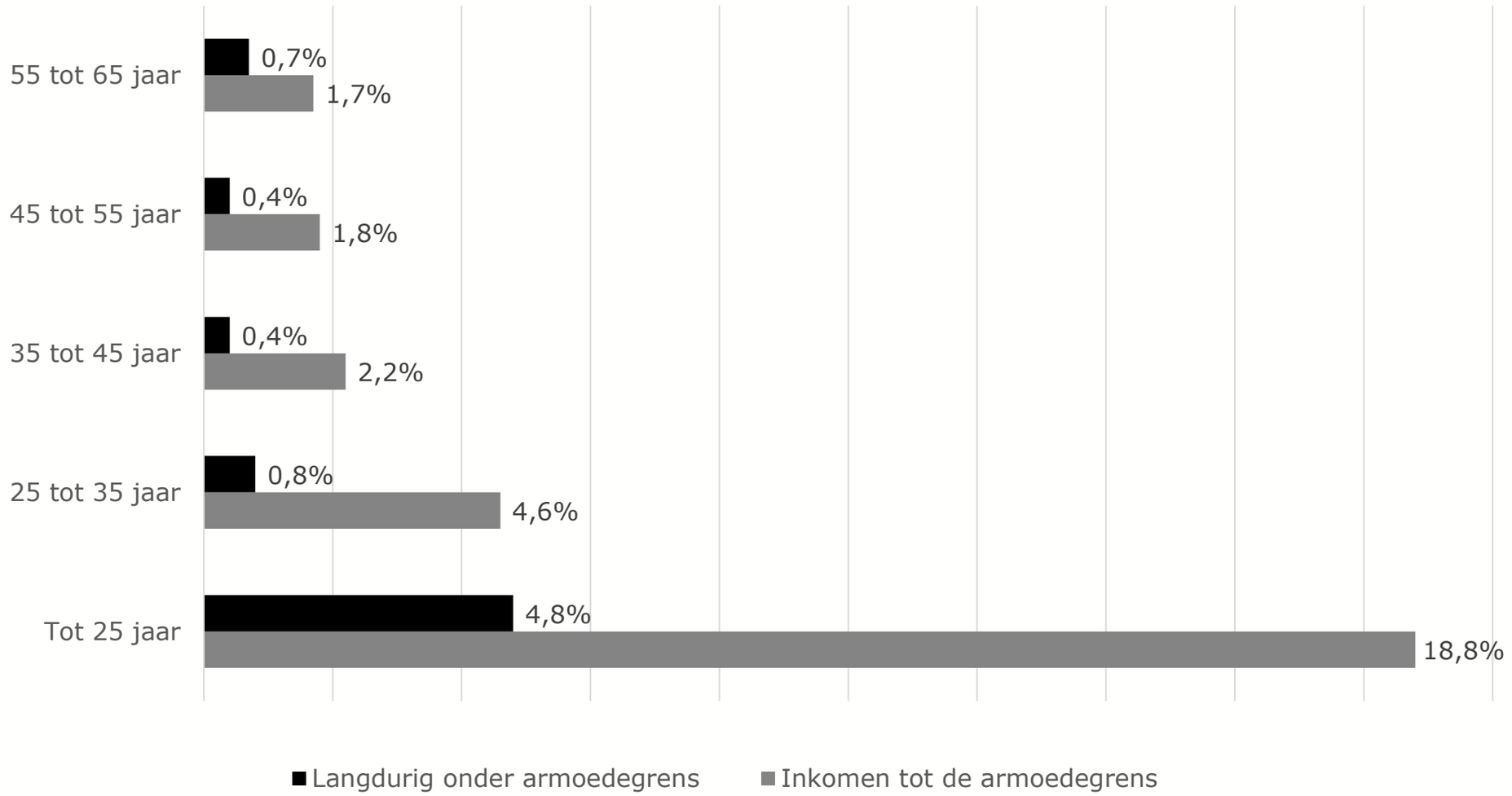
- Alleenstaanden en eenoudergezinnen met minderjarige kinderen hebben het hoogste risico op armoede.
- Tweeoudergezinnen hebben juist het laagste risico op een laag inkomen.

Bron: Trendbureau Drenthe, Armoede, kenmerken inwoners in armoede

Aandeel inwoners onder de armoedegrens naar leeftijd hoofdkostenwinner

Borger-Odoorn, 2024

Toelichting op bovenstaande grafiek op volgende pagina

Bron grafiek en tekst: Trendbureau Drenthe, Armoede, kenmerken inwoners in armoede

Toelichtende tekst voor grafiek op de vorige pagina

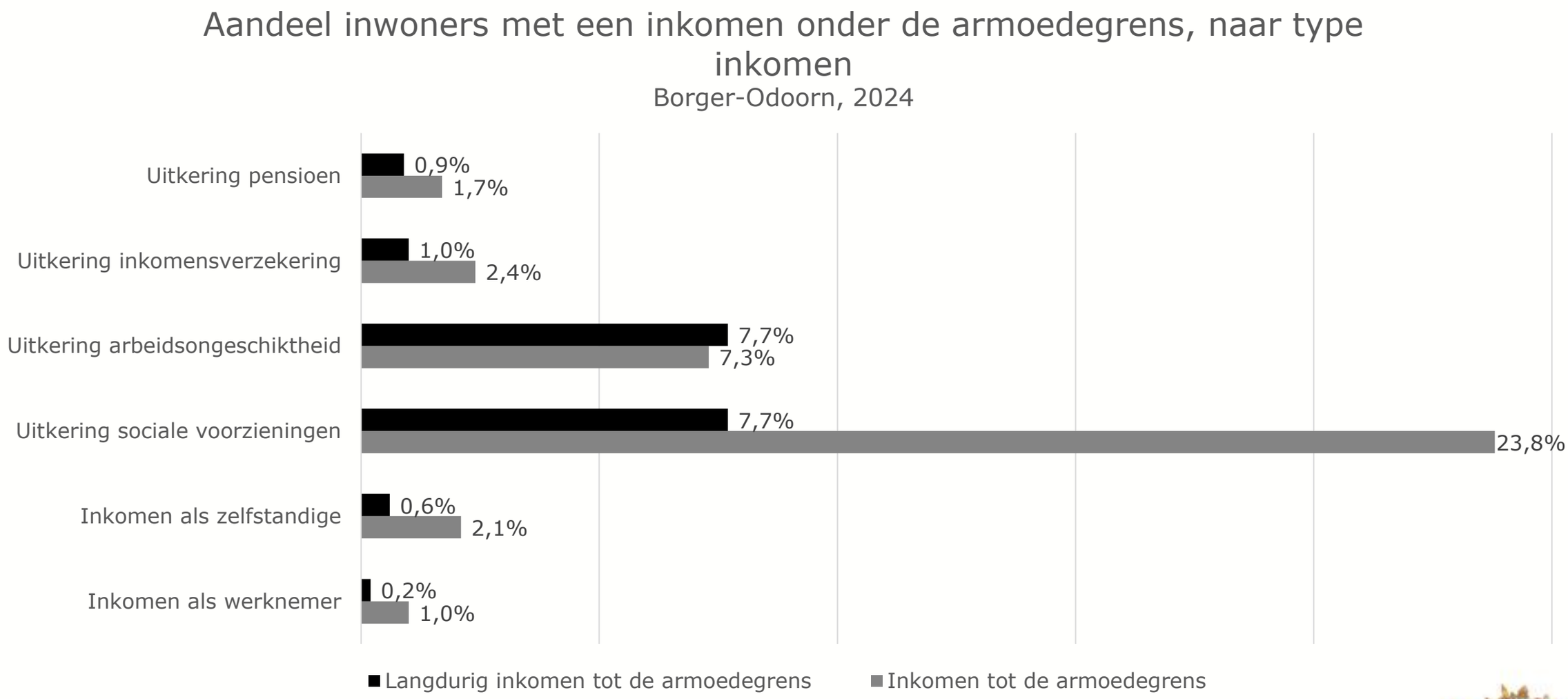
Gepensioneerden minst vaak getroffen door armoede

In Borger-Odoorn leefde in 2024, 18,8% van de huishoudens met een kostwinnaar van jonger dan 25 jaar onder de armoedegrens. Dit is hoger dan het gemiddelde in Nederland (12,3%). Studenten worden hierin niet meegerekend. Deze kortdurende armoede wordt veelal veroorzaakt door de overgang van studie naar werk. Zodra de hoofdkostwinner ouder wordt, neemt het risico op kortdurende armoede sterk af. Het aandeel huishoudens dat langdurig moet rondkomen van een laag inkomen neemt juist toe naarmate de kostwinner ouder wordt. Dit duurt tot de pensioensleeftijd en komt doordat het risico om afhankelijk te raken van een uitkering toeneemt naarmate men ouder wordt. Dit patroon is zowel te zien in de gemeente Borger-Odoorn als de provincie Drenthe en Nederland in het geheel.

Na de pensioengerechtigde leeftijd neemt het aandeel huishoudens onder de armoedegrens sterk af. In Borger-Odoorn heeft 4,2% van de 65-plussers een inkomen onder de armoedegrens. Dit komt doordat met de pensionering de inkomenssituatie voor velen verbetert doordat het (volledige) AOW-pensioen boven de lage-inkomensgrens uit komt. Bovendien hebben de meeste ouderen naast hun AOW nog aanvullend pensioen en inkomsten uit vermogen. De 65-plussers lopen van alle leeftijdsgroepen dan ook het minst risico op (langdurige) armoede.

Inwoners met een uitkering uit sociale voorzieningen hebben de grootste kans op een leven onder de armoedegrens.

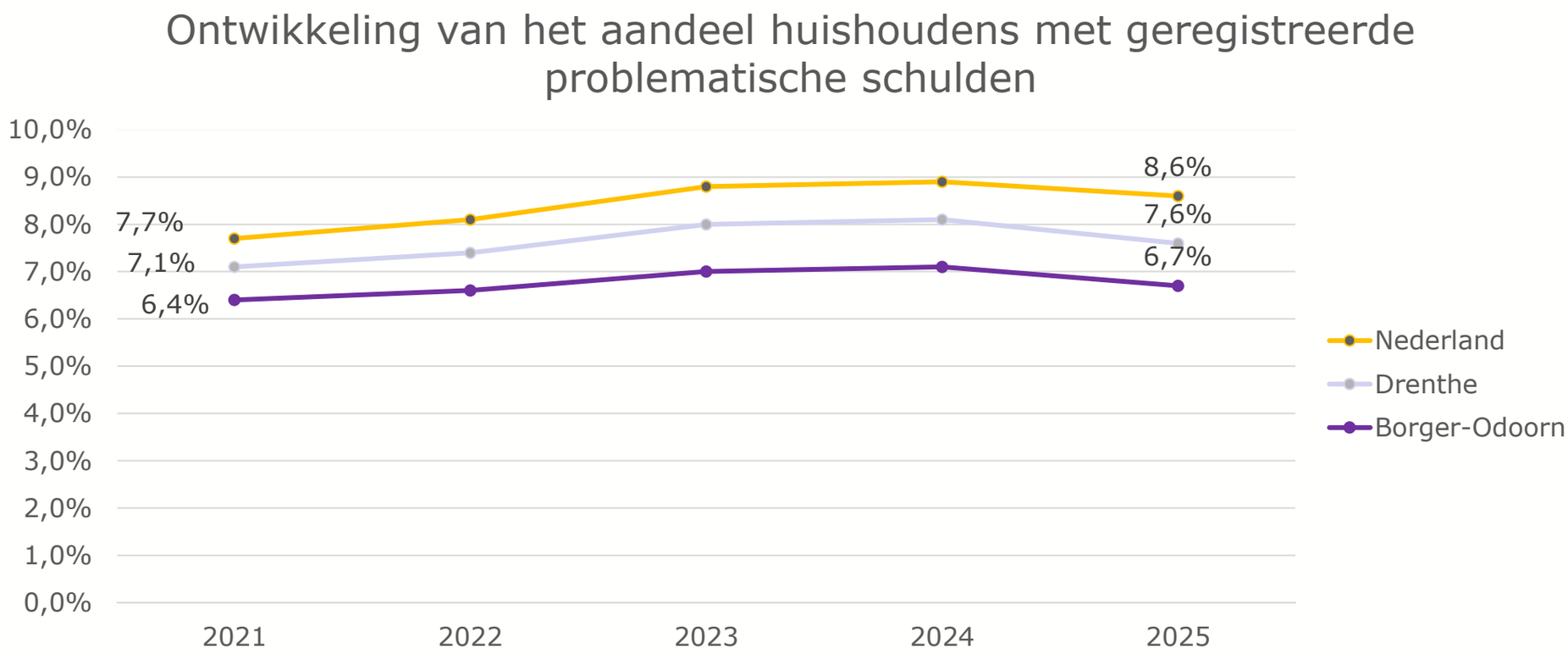
- In 2024 heeft 23,8% van de inwoners met een uitkeringen via sociale voorzieningen een inkomen onder de armoedegrens, 7,7% heeft dit langdurig.
- Inwoners met een inkomen als werknemer hebben de minste kans op een inkomen onder de armoedegrens. Slechts bij 1,0% is dat minimaal 1 jaar het geval, slechts 0,2% heeft dit langdurig.

Bron: Trendbureau Drenthe, Armoede, kenmerken inwoners in armoede

Geregistreerde problematische schulden

In onderstaande grafiek is de ontwikkeling van het aandeel huishoudens in onze gemeente met geregisterde problematische schulden. Het verloop door de jaren heen is afgezet tegen dat van heel Nederland en de Provincie Drenthe.

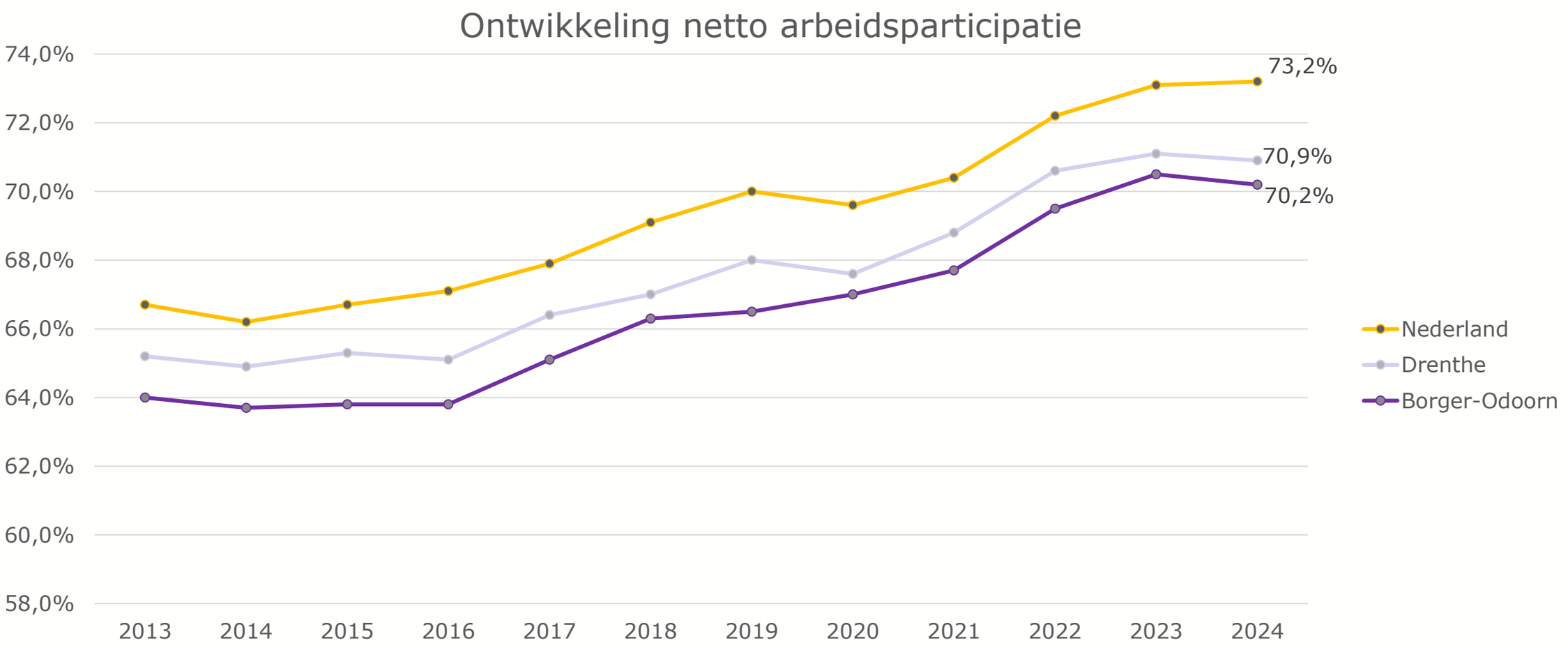
Opvallend

- 6,7% van de huishoudens in Borger-Odoorn had problematische schulden in 2025. Het aandeel lager hiermee lager dan in de rest van Nederland en Drenthe.
- Van 2021 t/m 2024 was er lichte toename (0,7%) van problematische schulden. Zowel provinciaal (1,0%) als landelijk steeg het aandeel harder (1,2%).
- In 2025 daalde het aandeel huishoudens met problematische schulden voor het eerst in vijf jaar met 0,4%.

Bron: Trendbureau Drenthe, armoede, schuldenproblematiek

De netto arbeidsparticipatie steeg afgelopen jaren

De netto arbeidsparticipatie is het aandeel inwoners van 15 tot 75 jaar dat betaald werk heeft. Het geeft daarmee ook inzicht in de mate van economische zelfstandigheid binnen de gemeente. Het is een indicator voor bestaanszekerheid omdat werk voor veel huishoudens de belangrijkste inkomensbron vormt en iets zegt over de mate van economische zelfstandigheid binnen de gemeente.

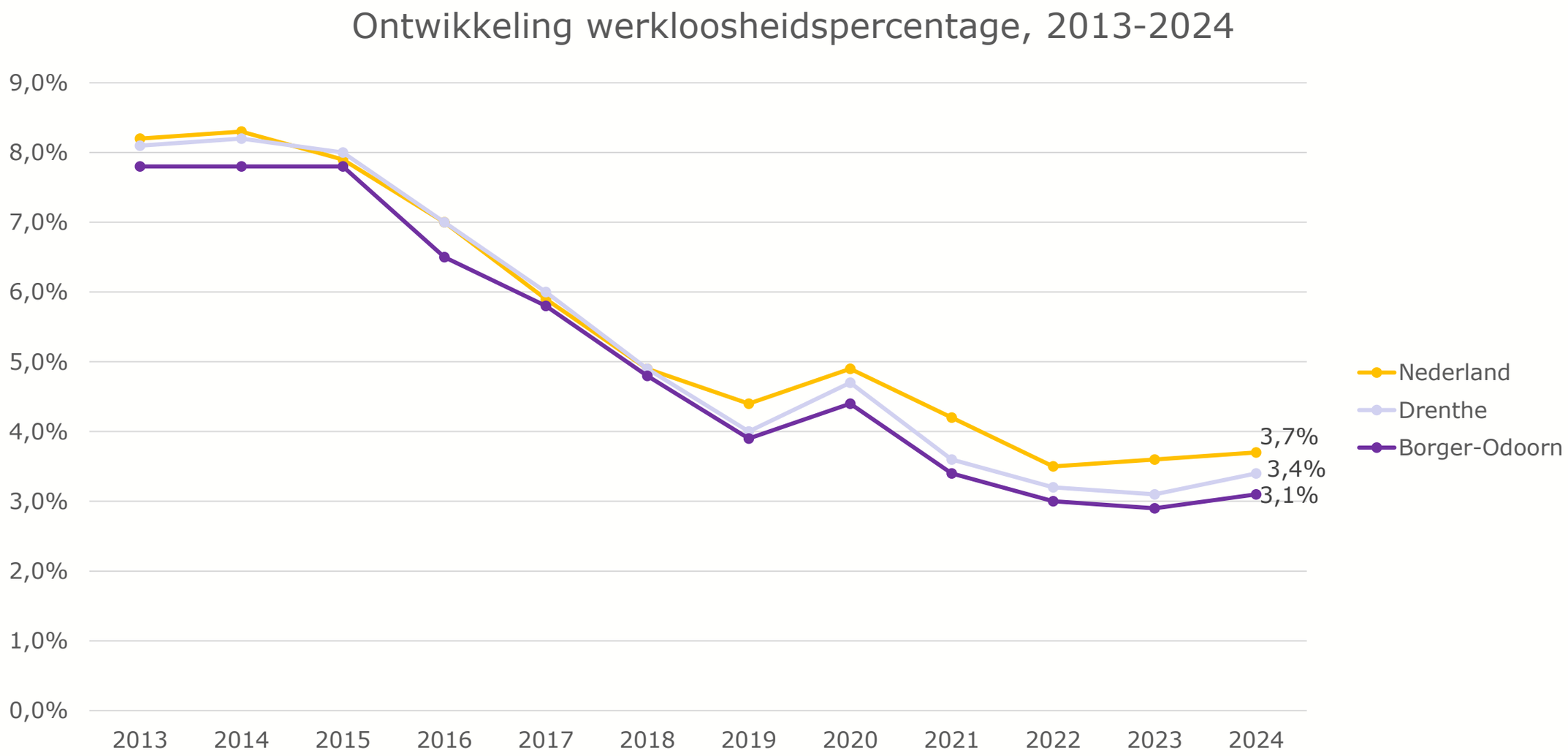
Opvallend

- In 2024 was de netto arbeidsparticipatie in Borger-Odoorn 70,2 %. Na een stijging sinds 2016, zagen we in 2024 voor het eerst weer een lichte daling.
- De netto arbeidsparticipatie is iets lager dan het landelijke en provinciale gemiddelde.

Bron: Trendbureau Drenthe, Arbeid & Participatie

Ontwikkeling van werkloosheid

Werkloosheid geeft inzicht in het aandeel inwoners dat geen werk heeft maar daar wel actief naar op zoek is. Dit kan wijzen op beperkte toegang tot werk en een verhoogd risico op financiële kwetsbaarheid. Daarmee is werkloosheid een relevante indicator in relatie tot bestaanszekerheid.

Opvallend

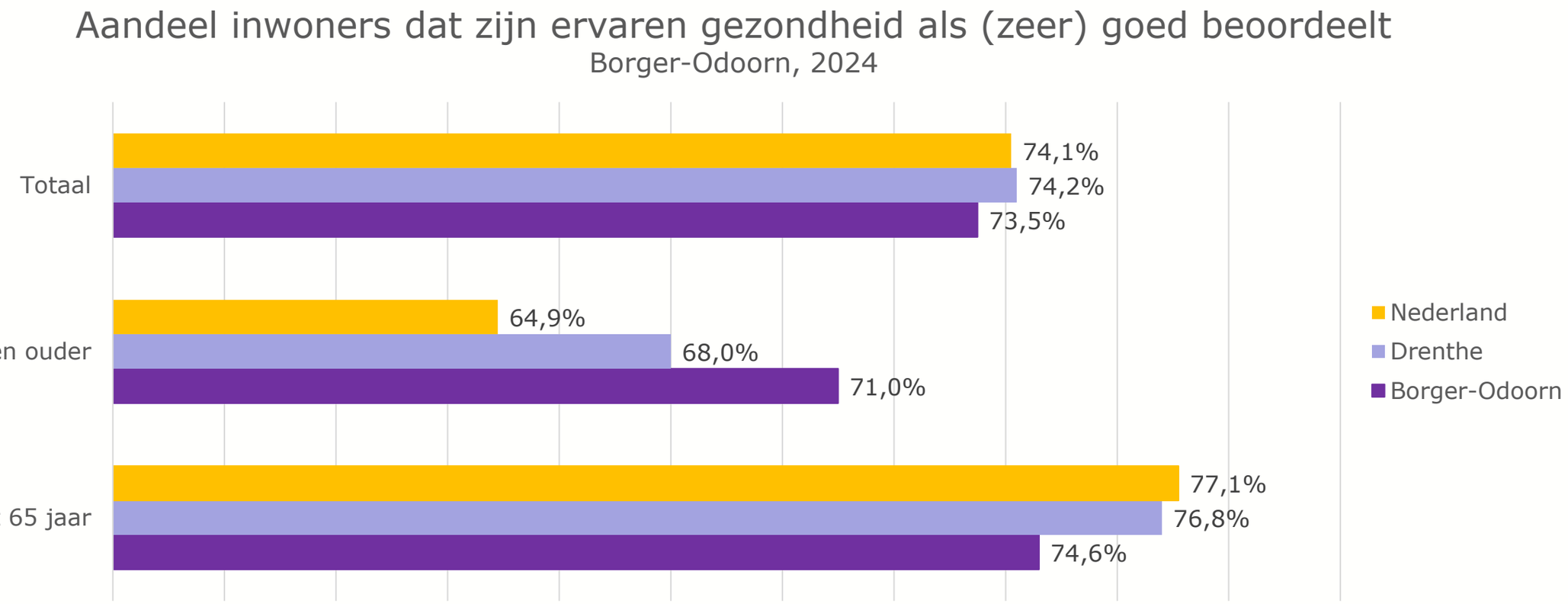
- De werkloosheid in Borger-Odoorn is historisch laag en ligt onder het provinciaal en landelijke gemiddelde (3,1% t.o.v. 3,7%).

Bron: Trendbureau Drenthe, brede welvaart, Borger-Odoorn

Toelichting
De volgende drie slides gaan over ervaren gezondheid, stress en welzijn. Dit zijn cijfers over alle inwoners en niet alleen onder inwoners met een laag inkomen. Deze indicatoren geven een breder beeld van de leefomstandigheden en maatschappelijke druk in de gemeente.

Ervaren gezondheid (2024)

Ervaren gezondheid laat zien hoe inwoners hun lichamelijke en mentale gezondheid inschatten. Dit beïnvloedt hun zelfredzaamheid en vermogen om deel te nemen aan werk en samenleving, en is daarmee een indicator van bestaanszekerheid.

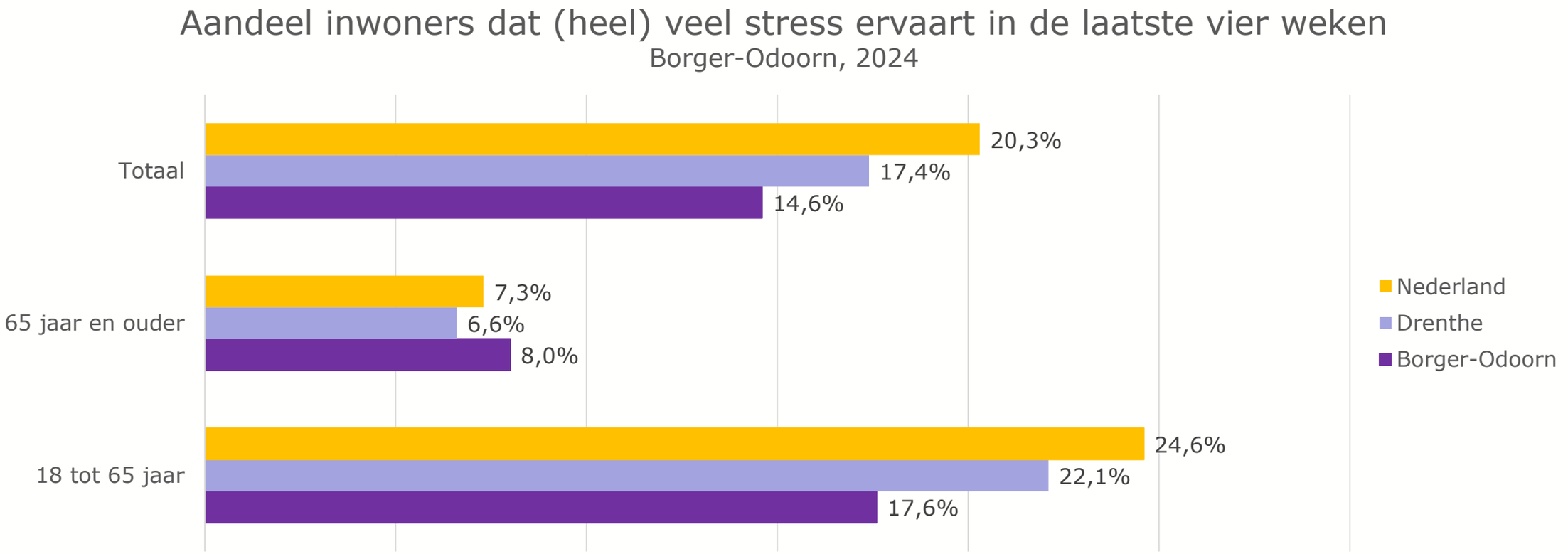
Opvallend

- In 2024 gaf 73,5% van de inwoners in Borger-Odoorn aan dat zij hun gezondheid als zeer goed beoordelen. Dit is wel iets minder dan provinciaal en landelijk het geval is.
- Jongere inwoners tussen de 18 en 65 ervaren hun gezondheid vaker als (zeer) goed (74,6%) dan ouderen vanaf 65 jaar. Wel is dit aandeel in Borger-Odoorn iets lager dan provinciaal en landelijk het geval is.
- In Borger-Odoorn ervaren ouderen vanaf 65 jaar hun gezondheid vaker als (zeer) goed (71,0%) dan provinciaal en landelijk het geval is.

Bron: Trendbureau Drenthe, Zorg, Mentale gezondheid

Ervaren stress in de laatste 4 weken

Ervaren stress hangt nauw samen met bestaanszekerheid. Onzekerheid over inkomen, werk, wonen of schulden kan leiden tot aanhoudende mentale druk. Andersom kan langdurige stress het moeilijker maken om (financiële) problemen op te lossen of regie te houden. Daarmee is stress zowel een signaal als een gevolg van bestaansonzekerheid.

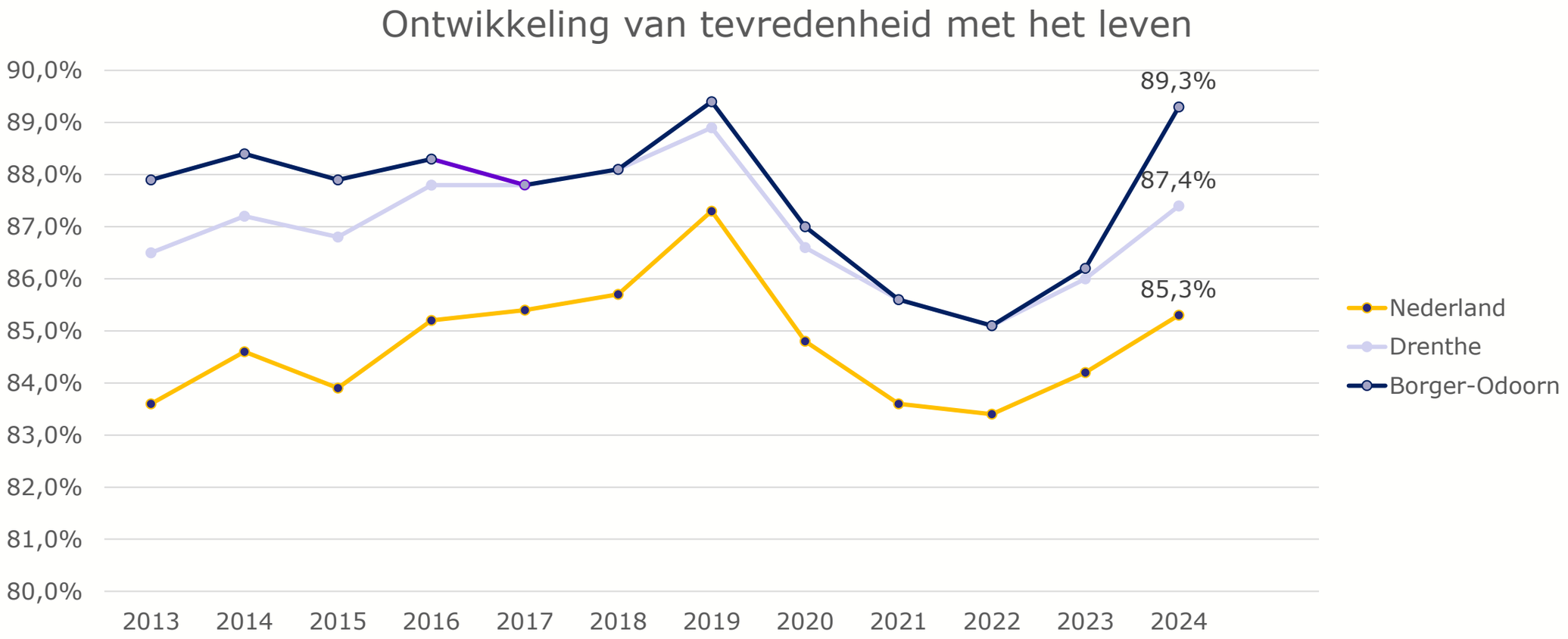
Opvallend

- In 2024 gaf 14,6% van de inwoners in Borger-Odoorn aan dat zij (heel) veel stress hebben ervaren de afgelopen vier weken. Dit is minder dan provinciaal en landelijk het geval is.
- 17,6% van de inwoners met een leeftijd tussen de 18 en 65 jaar gaf in 2024 aan (heel) veel stress te ervaren in de afgelopen vier weken. Dit is ook minder dan zowel landelijk als provinciaal.
- Onder ouderen vanaf 65 jaar en ouder is het aandeel dat (heel) veel stress ervaart juist wat hoger in Borger-Odoorn dan landelijk en provinciaal het geval is.

Bron: Trendbureau Drenthe, Zorg, Gezondheid, welzijn en zorg, Mentale gezondheid

Tevredenheid met het leven

Tevredenheid met het leven geeft inzicht in hoe inwoners hun algemeen welzijn ervaren. Het is een signaal voor veerkracht en tevredenheid, die mede beïnvloed kan worden door financiële en sociale omstandigheden.

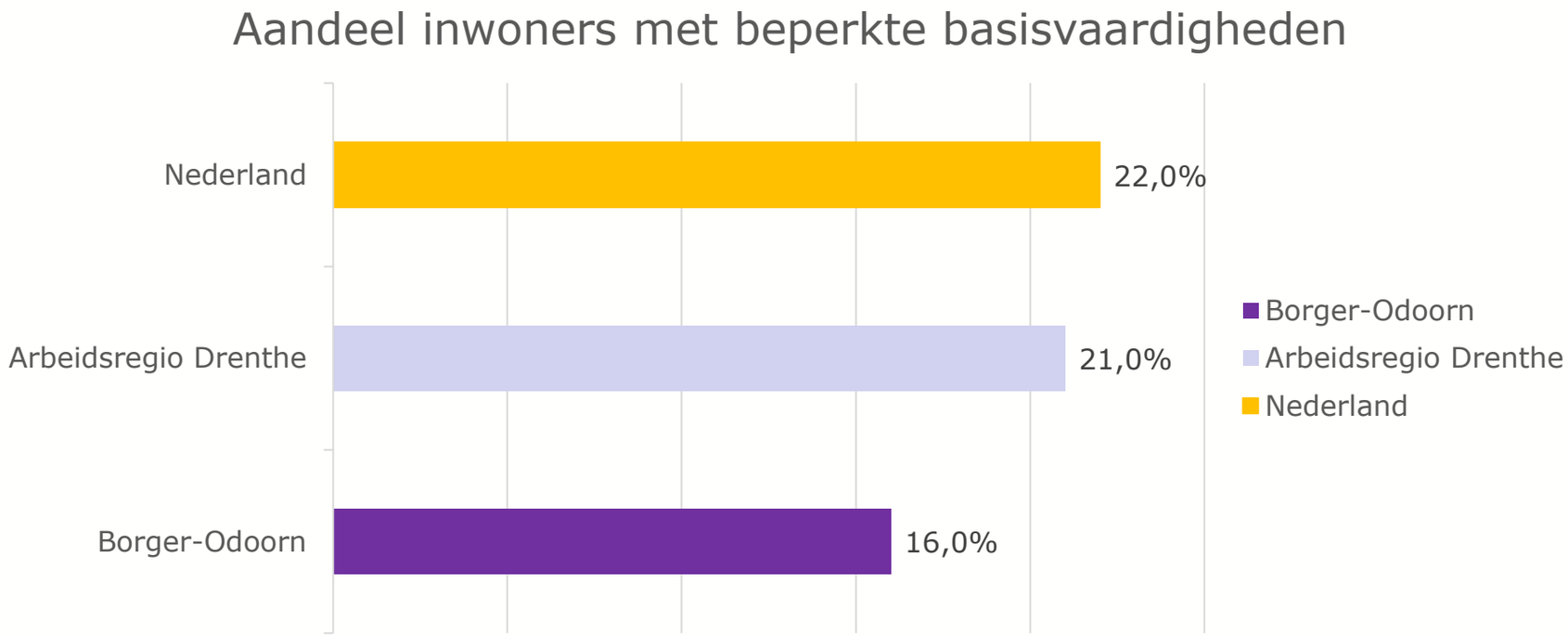

Opvallend

- In 2024 gaf 89,3 % van de inwoners in Borger-Odoorn aan tevreden te zijn met het leven. Dit is hoger dan in Drenthe als geheel en al jaren structureel hoger dan in Nederland als geheel.
- Na een kortstondige daling van 2020 tot 2022, steeg het aandeel inwoners dat tevreden is met het leven weer in 2023 en 2024.

Bron: Trendbureau Drenthe, brede welvaart, welzijn

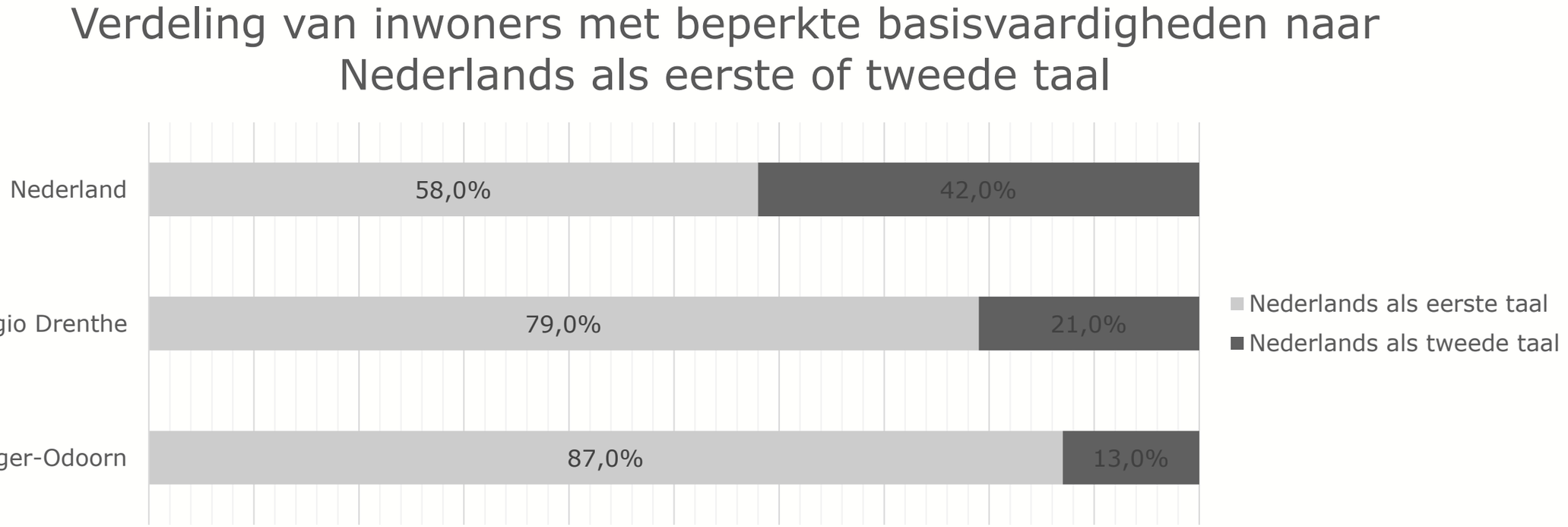
Aandeel inwoners met beperkte basisvaardigheden
Beperkte basisvaardigheden, zoals moeite met taal, rekenen of digitale vaardigheden, kunnen het dagelijks functioneren bemoeilijken. Dit heeft invloed op het vinden van werk, het begrijpen van informatie en het gebruik van voorzieningen. Daarmee vormen basisvaardigheden een belangrijke voorwaarde voor bestaanszekerheid. In onderstaande grafiek is het aandeel inwoners met beperkte basisvaardigheden weergegeven voor Borger-Odoorn, arbeidsregio Drenthe en op landelijk niveau.

Opvallend
- Borger-Odoorn heeft ongeveer 3100 inwoners met beperkte basisvaardigheden.
- Het aandeel inwoners met beperkte basisvaardigheden is lager dan de arbeidsregio Drenthe en Nederland als geheel.

Bron: Basisvaardighedeninzicht.nl/dashboard

Verdeling van inwoners met beperkte basisvaardigheden naar nederlands als eerste of als tweede taal
Binnen de groep inwoners met beperkte basisvaardigheden wordt onderscheid gemaakt tussen Nederlands als eerste taal en Nederlands als tweede taal. Deze groepen kennen verschillende oorzaken en ondersteuningsbehoeften. Inzicht in deze verdeling helpt om gerichte ondersteuning te bieden en zo bestaanszekerheid te versterken. In onderstaande grafiek is de verdeling inwoners met beperkte basisvaardigheden weergegeven voor Borger-Odoorn, arbeidsregio Drenthe en op landelijk niveau.

Opvallend

- Borger-Odoorn heeft 2700 inwoners met beperkte basisvaardigheden met Nederlands als eerste taal en 400 met Nederlands als tweede taal.
- Het aandeel met Nederlands als eerste taal is hoger dan het aandeel in de arbeidsregio Drenthe en Nederland als geheel.

Bron: Basisvaardighedeninzicht.nl/dashboard

Conclusies

- Borger-Odoorn heeft een kleiner aandeel huishoudens met een inkomen onder de armoedegrens dan heel Nederland en de Provincie Drenthe.
- In de periode van 2011 tot 2024 daalde het aandeel huishoudens met een inkomen onder de armoedegrens.
- Eenpersoonshuishoudens, eenoudergezinnen, jongvolwassenen tot 25 jaar en inwoners met een uitkering uit sociale voorzieningen hebben de grootste kans op een laag inkomen.
- Inwoners in Borger-Odoorn zijn vaker “tevreden met het leven” en ervaren minder stress dan provinciaal en landelijk het geval is, wel is de ervaren gezondheid iets lager.
- De netto arbeidsparticipatie in onze gemeente stijgt al jaren en de werkloosheid neemt af. Wel zijn de ontwikkelingen hierin landelijk en provinciaal nog iets gunstiger.
- Het aandeel inwoners met beperkte basisvaardigheden in Borger-Odoorn is lager dan in de arbeidsregio Drenthe en heel Nederland